Toelichting en procedure benoemen van een wethouder

Kandidaat / kandidaten: aanbeveling, geen voordracht
Een fractie stelt een nieuwe kandidaat voor.
Hoewel in het spraakgebruik vaak van voordracht wordt gesproken, is daarvan in termen van de Gemeentewet geen sprake. Formeel betreft het een aanbeveling. Dit is van belang voor de stemprocedure.
De wet bepaalt dat een raadslid niet deelneemt aan de stemming over "een aangelegenheid die hem rechtstreeks of middellijk persoonlijk aangaat". Een voorstel tot benoeming gaat hem persoonlijk aan "wanneer hij behoort tot de personen tot wie de keuze door een voordracht of bij een herstemming is beperkt" (artikel 28, lid 1, onder a, lid 3, Gemeentewet). Kort gezegd is dus de aard van de stemming van belang.

Raadslid mag stemmen over eigen benoeming
Raadsleden hebben bij de benoeming van een wethouder de mogelijkheid om op het stembriefje de naam van een kandidaat die hun voorkeur heeft in te vullen (die van de voorgestelde / aanbevolen persoon, of die van een ander). *Er is in dit geval dus geen sprake van een voordracht of een anderszins beperkte keuze en aan de stemming mag om die reden dan ook worden deelgenomen door het raadslid dat ter benoeming is voorgesteld*.

Dit raadslid kan immers op het stembriefje een andere naam dan de eigen naam invullen. Om die reden wordt gesproken van een vrije stemming.
Een andere reden voor het mogen meestemmen van een raadslid/kandidaat wethouder is dat een democratisch gekozen vertegenwoordiger niet te snel het recht op stemming mag worden ontnomen. Bovendien zou een verbod de politieke (stem)verhoudingen onaanvaardbaar kunnen veranderen.
Hierbij is het denkbaar dat een kandidaat-wethouder die voor benoeming wordt aanbevolen, uit eigen overwegingen en om iedere schijn van belangenverstrengeling te vermijden afziet van het meestemmen over de benoeming. Hoewel het uitgangspunt is dat zeer terughoudend moet worden omgegaan met het inperken van het stemrecht van gekozen volksvertegenwoordigers, laat de wet de betrokkene wel de ruimte daarin een eigen afweging te maken.

Geloofsbrief en Commissie
Er wordt op voorstel van de voorzitter een commissie onderzoek geloofsbrieven ingesteld bestaande uit 3 raadsleden. De kandidaat wethouder legt de documenten en informatie over die nodig zijn voor de door de commissie te verrichten toetsing. De kandidaat wethouder maakt bovendien alle overige in dat verband relevant geachte informatie aan de commissie kenbaar.
De commissie toetst de van de kandidaat wethouder ontvangen documenten en informatie aan de hand van in elk geval een zestal voorschriften:
- de verklaring omtrent gedrag
- de artikelen 36a Gemeentewet (benoembaarheidsvereisten incl VOG)
- artikel 36b Gemeentewet (onverenigbare functies)

De commissie verricht haar werkzaamheden tijdens een schorsing van de vergadering. Als de vergaderorde erom vraagt wordt het onderzoek voorafgaand aan de vergadering al gedaan.
Op basis van de beoordeelde informatie rapporteert de commissie aan de raad ten aanzien van de benoembaarheid van de voorgedragen wethouder.

Voorafgaand aan de benoemingsvergadering wordt een risicoscan integriteit uitgevoerd in opdracht van de burgemeester. De conclusie hiervan wordt voorafgaand aan de raadsvergadering gedeeld met de fractievoorzitters.

Stemming
Het betreft een vrije stemming en omdat het over personen gaat is het ook een geheime stemming. Dit houdt in dat raadsleden op een daarvoor aangereikt stembriefje de naam aangeven van de persoon die zij als wethouder wensen te benoemen. Alle daarna dichtgevouwen stembriefjes worden opgehaald.

Een daartoe aan het begin van de vergadering door de raad ingestelde commissie van stemopneming telt in beslotenheid de stemmen.
.
De Gemeentewet stelt hierover in artikel 30 het volgende:
1.Voor het tot stand komen van een beslissing bij stemming wordt de volstrekte meerderheid vereist van hen die een stem hebben uitgebracht.
2.Bij een schriftelijke stemming wordt onder het uitbrengen van een stem verstaan het inleveren van een behoorlijk ingevuld stembriefje

Stemmen is verplicht, maar je kunt een blanco en dus ongeldige stem indienen of een naam toevoegen (het is een ‘vrije’ stemming). Het besluit gaat met volstrekte raadsmeerderheid (van het aantal geldig uitgebrachte stemmen). Een blanco stem telt niet mee als stem bij het bepalen van de meerderheid.

Beëdiging
Na kandidaatstelling en aanbeveling, rapportage en advies van de commissie onderzoek geloofsbrieven, en benoeming door stemming kan beëdiging volgen. De Gemeentewet schrijft het volgende voor:
Alvorens hun functie te kunnen uitoefenen legt de benoemde wethouder, in de vergadering van de raad, in handen van de voorzitter, de eed (verklaring en belofte) af.

Aannemen benoeming
Artikel 40 Gemeentewet bepaalt het volgende.
De benoemde wethouder deelt de raad uiterlijk op de tiende dag na de kennisgeving van zijn benoeming mee of hij de benoeming aanneemt. Indien deze termijn verstrijkt zonder mededeling, wordt de benoemde wethouder geacht de benoeming niet aan te nemen.
Het is gebruikelijk dat na het besluit tot benoeming de wethouder direct uit te laten spreken of hij of zij de benoeming aanvaardt.
Indien dat het geval is kan direct worden overgegaan tot beëdiging.